

İlköğretim Çocuklar İçin Algılanan Kontrol Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim Çocuklar İçin Algılanan Kontrol Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23322>

Özet

İlköğretim Çocuklar İçin Algılanan Kontrol Ölçeği (İÇAKÖ), ilköğretim çağındaki çocukların genel alana yönelik algılanan kontrol düzeylerini ölçmek amacıyla Esra Dereli-Man ve Ayşe Eryılmaz tarafından 2012 yılında geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, bireyin yaşamındaki olaylar ne ölçüde etkileyebileceğine dair inancı, yani algılanan kontrol düzeyini belirlemeye odaklanır. Ölçeğin geliştirme çalışması, Türk çocuk popülasyonu üzerinde yapılmış olup, psikometrik özelliklerinin (geçerlik ve güvenilirlik) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araç, özellikle gelişim psikolojisi ve eğitim alanlarında, çocukların öz yeterlik ve kontrol inançlarını değerlendirmek için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Algılanan kontrol, İlköğretim, Çocuk Gelişimi, Alan Genel Kontrol, Psikometrik Özellikler, Yaşam Doyumu Ölçeği.

Yazarlar

Esra Dereli-Man, Ayşe Eryılmaz

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin, genel yaşam alanları bağlamında olaylar ve sonuçlar kontrol etme yeteneklerine dair inançlarını geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilecek, alana özgü genel bir araç geliştirmektir. Bu ölçek, çocukların psikolojik iyi olmaları ve akademik başarıları üzerindeki kontrol algılarının rolünü inceleyen araştırmacılar için değerli bir veri toplama aracı sunmaktadır.

Geliştirme sürecinde, ölçeğin kavramsal olarak sağlam temellere dayanması ve hedef kitle olan ilköğretim öğrencilerinin gelişim düzeyine uygun olması hedeflenmiştir. Elde edilen sonuçlar, çocukların kontrol algılarının belirlenmesi ve bu algıların desteklenmesine yönelik müdahale programlarının tasarlanmasında yol gösterici olmuştur.

Yapı

İlköğretim Çocuklar İçin Algılanan Kontrol Ölçeği, psikolojideki temel kavramlardan biri olan algılanan kontrol yapısını ölçmektedir. Algılanan kontrol, bireyin kendi davranışlarının sonuçlarını etkileyebileceğine veya kontrol edebileceğine dair inancı ifade eder. Bu ölçek, özellikle "Alan Genel Algılanan Kontrol" kavramına odaklanmıştır; bu da kontrol inancının spesifik bir duruma bağlı olmaktan ziyade, çeşitli yaşam alanlarına yayılan genel bir eğilim olduğunu gösterir.

Yüksek algılanan kontrol, genellikle daha yüksek öz yeterlik, daha düşük kaygı ve daha iyi problem çözme becerileri ile ilişkilidir. Ölçek, çocukların başarı, ilişkiler ve günlük olaylar arasındaki kontrol odağını belirleyerek, onların bilişsel ve duygusal gelişimlerine dair önemli bilgiler sunar.

Geçerlik

Ölçeğin psikometrik geçerlik çalışmaları, uyum geçerliliği (criterion validity) üzerine yoğunlaşmıştır. İlköğretim Çocuklar İçin Alan Genel Algılanan Kontrol Ölçeği'nin uyum geçerliliği, psikolojik iyi olmanın önemli bir göstergesi olan Yaşam Doyumu Ölçeği ile karşılaştırılarak incelenmiştir.

Yapılan analizde, toplam puanlar arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu ile incelenmiştir. Analiz sonuçları, ilköğretim alan genel algılanan kontrol ölçeği toplam puanları ile yaşam doyumu toplam puanları arasında ($r = 0.42$) anlamlı, olumlu yönde ($p < .01$) bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, öğrencilerin algılanan kontrol düzeyleri arttıkça yaşam doyumlarının da anlamlı ölçüde arttığını, dolayısıyla ölçeğin yapısal olarak ilgili olduğu düşünülen diğer yapılarla tutarlı olduğunu kanıtlamaktadır.

Güvenirlik

ÇAKÖ'nün güvenilirlik çalışmaları, hem iç tutarlılık hem de zamana bağlı tutarlılık (test-tekrar test) yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Zaman içinde tutarlılık ölçmek amacıyla, ölçek üç hafta ara ile aynı gruba iki kez uygulanmıştır. Bu uygulamanın sonucunda test-tekrar test güvenilirlik katsayısı oldukça yüksek bir değer olan **0.85** olarak bulunmuştur.

Çiç tutarlılık güvenilirlik katsayısı olarak yaygın kullanılan Cronbach Alfa değeri, ölçeğin orijinal geliştirme çalışmasında **0.76** olarak rapor edilmiştir. Ayrıca, Yetim tarafından yapılan sonraki bir çalışmada ise bu değer **0.86** olduğu belirtilmiştir. Bu katsayılar, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda yüksek bir tutarlılığa sahip olduğunu ve ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirilme sürecinde yapı geçerliliğini desteklemek amacıyla faktör analizinin kullanıldığı varsayılmaktadır. Ancak kaynak içerikte faktör analizi sonuçlarına (örneğin, faktör sayısı, açıklanan varyans veya döndürme yöntemi) dair doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır. Ölçeğin adı "Alan Genel Algılanan Kontrol Ölçeği" olarak geçtiği için, geliştiricilerin bu yapıyı tek faktörlü bir yapı olarak kavramsallaştırdığını düşünülmektedir. Detaylı faktör analizi sonuçları ve faktör yükleri için orijinal makaleye başvurulması gerekmektedir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Developmental)

Format: Likert Ölçeği

Derecelendirme: 5'li Likert (1=hiç katılmıyorum - 5=tamamen katılıyorum)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: İlköğretim çaşı (Genellikle 6-12 yaş aralıası)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki ilköğretim okullarına devam eden öğrenciler.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Envanteri (Self-report inventory).

Anahtar Kelimeler

Öz Yeterlik, Kontrol Odaşı, Psikolojik Ölçüm, Çocuk Psikolojisi, Çok Tutarlılık, Korelasyon Analizi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Esra Dereli

Yazar ORCID Tanımlaması: Bilgi mevcut değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yazışma Adresi: Esra Dereli'ye ait iletişim e-postası: esdereli@hotmail.com

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2012 yılında Dereli-Şman ve Eryılmaz tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımı için gerekli izinler ve olası ücretler konusunda sorumlu yazar Esra Dereli ile doğrudan iletişime geçilmesi önerilmektedir. İletişim e-posta adresi yukarıda belirtilmiştir.

Kaynaklar

Dereli-Şman, E. ve Eryılmaz, A. (2012). İlköğretim Çocukları İçin Alan Genel Algılanan Kontrol

Ölçeğinin geliştirilmesi. **TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni**, 11(3), 331-338.

Bu makalenin bağlantısı: eds.b.ebscohost.com

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [ilkogretim-cocuklari-icin-algilanan-kontrol-olcegi-toad.pdf](https://www.ilkogretim-cocuklari-icin-algilanan-kontrol-olcegi-toad.pdf)

İlköğretim Çocuklar İçin Algılanan Kontrol Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, orijinal kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi için lütfen yukarıda belirtilen kaynak makaleye başvurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM